

Є. Буравльов, Н. Олійник

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Простір, що оточує сучасну людину, уособлює в собі, переважним чином, рукотворне середовище (техносферу) — своєрідну інфраструктуру, яка підтримує людську життєдіяльність, забезпечує економічний добробут і певну безпеку, в тому числі проти природних катаклізмів. Як відомо, таке цивілізаційне середовище розвивається за складними законами, прояви яких не завжди очікувані, прогнозовані, передбачувані. Тобто техносфера, що покликана захищати суспільство, доволі часто перетворюється на безжалючого Молоха. Тому дослідження законів її функціонування стало одним із найактуальніших завдань сьогодення. Особливо значуще воно для нашої країни, адже Законом України «Про основи національної безпеки України» однією з найбільших загроз національним інтересам і безпеці визнана саме техносфера.

Задля дослідження вірогідних технологічних тенденцій, потенційних загроз в Україні розпочато системний аналіз внутрішніх і зовнішніх процесів, який згодом буде використано для проведення державної технологічної політики — визначально складника науково-технологічної безпеки, що, у свою чергу, утворює підґрунтя технологічної еволюції. Це, зокрема, аналіз різних аспектів перебігу глобальної світової кризи, масштабні фінансово-економічні прояви якої цього разу призвели до суцільної суспільної стагнації (застою виробництва, торгівлі тощо) і наочно показали, що сучасний світовий господарський комплекс функціонує за недостатньо вивчени-

ми, поверхово дослідженими законами відкритих систем. Про те свідчить притаманний відкритим системам класичний «ефект метелика». Адже не секрет, що «крила метелика» світової кризи почали «коливати повітря» у США (надмірно експансивна грошова політика ФРС США, криза на ринку іпотечних кредитів тощо) і, як наслідок, — «економічний буревій» охопив усе-світній господарський простір.

Життєдіяльність за умов відкритої економічної системи змусила людство усвідомити необхідність формування принципово нового світогляду, прогнозування методології, механізмів розвитку систем. Зокрема, оцінка наслідків кризи показала, що

© БУРАВЛЬОВ Євген Павлович. Кандидат технічних наук. Старший науковий співробітник Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона.

ОЛІЙНИК Наталія Іванівна. Інженер цієї ж установи (Київ). 2010.

перебування окремих країн за межами СОТ майже не вплинуло на динаміку поширення кризових явищ, хіба що позначилося на специфіці їхніх проявів. Натомість від технологічного оснащення суттєво залежала глибина проявів посткризових наслідків у національних господарських комплексах.

Аналіз також дозволив зробити висновок, що нині вкрай потрібне системне бачення проблем. Адже негативний потенціал нинішньої кризи почав формуватися заздалегідь, через невідповідність розвитку різних сфер світової політико-економічної системи. На початковому етапі ця невідповідність зароджувалась на гребені успіхів глобалізації (зростання світового валового продукту, розширення системи послуг, нарощування іпотечного кредитування, як наслідок, стимулювання споживацьких настрів) і мала би підтримати позитивну динаміку. Проте доволі стрімко почала формуватися розбалансованість від дедалі відчутнішого дефіциту ресурсів розвитку, що додатково посилювалася перерозподілом сфер впливу країн-лідерів.

Також певний внесок до «кризового потенціалу» додала розбалансованість, викликана «людським фактором», яка засвідчила, що сучасна науково-технологічна сфера потребує не тільки глибоких знань, а й дотримання моральних принципів. Ідеться про невідповідність людських якостей повноваженням, які делегували топ-менеджерам сучасний ринок і технології. Адже розвиток сучасних телекомунікаційних технологій, знявши багато обмежень, забезпечив менеджерам вищої ланки надзвичайні можливості щодо термінового укладання угод з одночасним переміщенням фінансових і матеріальних потоків, а також безконтрольної реалізації великого спектра соціально-економічних і господарських проєктів. Водночас керівництво глобальних корпорацій продемонструвало не завжди ґрунтовне і системне бачення наслідків своєї

фінансово-економічної діяльності, у тому числі через поверховість аналізу, оцінок і прогнозів системних ризиків поточних управлінських рішень, а також через порушення низки моральних принципів.

Усе це стало переконливим свідченням того, що нинішня науково-технологічна сфера потребує нової культури менеджменту, адже невідповідність її сучасним умовам призвела до формування фінансово-економічної невідповідності, яка збурила негативні тенденції як в Україні, так і за її кордонами. Отже, криза сприяла провалові (флуктуативному переходу) світового господарського комплексу до нового невідповідного стану. Створивши нестійкі умови, вона утворила «вододіл» між минулою і прийдешньою науково-технологічними епохами. Як наслідок — сьогодні світ опинився перед необхідністю пошуку точок опори для реалізації нового циклу технологічного прогресу. Такою точкою опори може стати оновлена технологічна політика, що спиратиметься на пріоритетний розвиток біо-, нано- чи мегатехнологій [2], а також на додаткові матеріальні, інтелектуальні, технічні, соціальні ресурси розвитку.

Уряди багатьох провідних країн, опинившись у вирі фінансово-економічних проблем, розпочали безпрецедентні кампанії з упровадження системи термінових заходів для подолання негативних проявів глобальної кризи. Сконцентрувавши національні ресурси, вони оперативно здійснюють дієві кроки, насамперед, з посилення власної науково-технологічної політики, зосереджуючи її на підвищенні конкурентоздатності господарських комплексів. При цьому першочергову увагу сконцентровано на випусковій конкурентоздатній продукції, на винятковій здатності надавати широкий перелік різних супутніх, сервісних послуг.

Посилення конкурентоздатності — ознака сучасного світового економічного розвитку, характерна особливість технологічної

політики. Це позначається на тих країнах, які постійно підтримують належний науково-технологічний потенціал і раціонально використовують наявні ресурси задля проведення ефективних господарських реформ і цілеспрямованого вдосконалення курсу технологічного розвитку. Такі зміни в розвинених країнах відбуваються, насамперед, завдяки фундаментальному вдосконаленню технологічної політики на засадах «проектування майбутнього» з жорсткішою її прив'язкою до національних інтересів і пріоритетів випереджального розвитку із залученням стратегічних інвестицій (див. табл. 1). Основне тут – проектування і розбудова моделі майбутнього, в якій надано безумовний пріоритет першій групі «технологічної піраміди». Це має забезпечити високу «інтелектуальну ренту», яка перевищуватиме надходження від секторів 2-ї групи і 3-ї групи об'єктів техносфери.

В Україні 1-а група техносфери «технологічної піраміди», як відомо, вкрай обмежена. Найбільшу долю інвестицій нині, на жаль, отримують об'єкти техносфери, які належать до 3-ї групи піраміди. Саме технології 3-ї (меншою мірою 2-ї) групи зазвичай стають предметом експорту, інвестицій промислово розвинених держав у країни, що розвиваються. Таким чином, промислово розвинені країни намагаються штучно підтримувати свою підвищену конкурентоспроможність.

Передові світові напрацювання не позначилися позитивно на діяльності вітчиз-

няних владних структур, які мали б, використовуючи прогресивний досвід, удосконалювати державну технологічну політику. Зростання у світовому господарському комплексі фінансово-економічної неврівноваженості підвищило до критичного рівня ентропію (міру неупорядкованості) у світовій системі. Відгуком на це став критичний ріст незбалансованості вітчизняних техногенної, екологічної, соціальної підсистем, які формують загальну соціально-економічну надсистему країни. Це генерувало кризові прояви в політичній, управлінській, економічній, технологічній, соціальній сферах.

Із позиції загальної теорії систем, ці флукуативні переходи відбуваються у відкритих, у тому числі й соціально-економічних системах. Процес протікає під впливом атракторів (стабілізаційних центрів), які, немов магніти, мали б «притягувати» систему в новий якісний стан, утримувати її у стадії сталого розвитку. Атрактор соціально-економічної системи уособлює в собі найпрагматичніші науково вивірені цілі, які усвідомлені та підтримані нацією. Коли ж соціально-економічна система починає втрачати потенціал атрактора, що мав би спрямовувати її до чітко визначеної мети (національні інтереси, заплановані показники модернізації, розвитку господарського комплексу з відповідним рівнем життя), вона продовжує функціонувати лише за короткостроковими (від виборів до виборів) або навіть груповими цілями

Таблиця 1. «Технологічна піраміда», що визначає сучасну структуру техносфери

Групи	Напрями технологічної політики
1	Націленість на «інтелектуальну продукцію», що базується на відкриттях, патентах, «ноу-хау», становить продукт науково-освітньої сфери
2	Орієнтація на випуск конкурентоздатної продукції на чинному модернізованому технологічному оснащенні
3	Традиційна спрямованість застарілої техносфери на випуск напівпродуктів і сировини для зовнішнього ринку

(зокрема, партійними, що далеко не завжди перебувають у руслі національних інтересів). Як наслідок, продовжується зростання нестабільності, виникає можливість небажаного флюктуативного переходу з подальшою деградацією соціально-економічної системи.

Сьогодні нагальною стала потреба розроблення і застосування сучасної технологічної політики, що передбачає раціональне використання національних ресурсів розвитку та модернізацію господарського складника. Насамперед необхідно оновити застарілі об'єкти (3-ї групи «технологічної піраміди»), запроваджуючи енерго-, ресурсоощадні технології та створюючи умови для реалізації замкнених циклів їх функціонування, що мають підвищити загальний коефіцієнт корисної дії господарського комплексу, сприяти продукуванню конкурентоздатної товарної продукції. Це автоматично переводитиме їх до об'єктів 2-ї групи «технологічної піраміди». Крім того, до господарського комплексу додатково слід увести велику групу нових об'єктів, націлених на запровадження передових і науково насичених технологій (1-ї групи «технологічної піраміди»).

Таку цілеспрямовану перебудову всіх об'єктів господарського комплексу має підтримувати нова технологічна політика. Її мета — створення сучасного «технологічного мегакластера», що ефективно використовуватиме всі ресурси розвитку, забезпечуватиме високий коефіцієнт корисної дії з належним рівнем науково-технологічної безпеки і, як наслідок, випереджальним ростом конкурентоздатності. Така політика допоможе вітчизняному господарському комплексу, а відтак і соціально-економічній системі, потрапити під вплив бажаного атрактора, що сприятиме флюктуативному переходу до наступного етапу розвитку — «суспільства знань».

Отже, нині перед нашою країною постало найактуальніше завдання — визначити для загального науково-технологічного розвитку такі пріоритети, завдяки яким будуть кардинально знижені ризики виникнення невизначеностей у майбутньому, стабільно зростатиме загальна конкурентоздатність господарського комплексу. Саме це закладено в Закон України «Про основи національної безпеки України», який визначив основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів. Зокрема ст. 6 цього закону [3] вказує пріоритети національних інтересів. Із проведеного аналізу витікає, що серед 10 пріоритетів національних інтересів української політики три зосереджені на вдосконаленні технологічної політики, забезпеченні конкурентоздатності. Йдеться, зокрема, про такі пріоритетні напрями:

- створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки, забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення;
- збереження і зміцнення науково-технологічного потенціалу, утвердження інноваційної моделі розвитку;
- забезпечення екологічно, техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства, збереження навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів.

Ці напрями мають стати, на думку вчених-фахівців [4–6], стрижнем розбудови цілеспрямованої технологічної політики, націленої на підвищення конкурентоздатності, й утворити підґрунтя науково-технологічної безпеки (див. табл. 2).

На превеликий жаль, вітчизняний управлінський потенціал своїми діями демонструє в цьому напрямі вкрай низьку ефективність. Сфера науково-технологічної безпеки, зокрема, досі не отримала «підзаконного» нормативно-правового забезпечення, незважаючи на цілеспрямовану системну

Таблиця 2. Напрями науково-технологічної безпеки і конкурентоспроможності

№	Законодавчо закріплені напрями науково-технологічної безпеки	Контекст конкурентоспроможності за визначеннями фахівців
1	Державна підтримка розвитку пріоритетних напрямів науки і техніки як основи створення високих технологій, забезпечення переходу економіки на інноваційну модель розвитку, ефективної системи інноваційної діяльності.	Економіка знань, де джерелом зростання поряд із природними ресурсами, капіталом і працею, домінуючим фактором стають накопичення і використання знань, унаслідок чого зростатиме конкурентоспроможність економіки [4].
2	Збільшення обсягів бюджетних видатків на розвиток освіти і науки, створення умов для широкого залучення до науково-технічної сфери позабюджетних асигнувань.	Запобігання втраті конкурентоспроможності вітчизняного виробництва шляхом активного залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, активне впровадження інноваційних проектів для підвищення конкурентоспроможності виробництв [6].
3	Створення економічних і суспільно-політичних умов для підвищення соціального статусу наукової, технічної інтелігенції.	Залучення і використання інтелектуального капіталу через стимулювання розвитку інноваційного підприємництва, підтримку науки і освіти [4].
4	Забезпечення необхідних умов для реалізації прав інтелектуальної власності.	Належить реалізувати варіант політики зростання через збільшення інвестицій та інновацій з одночасним підвищенням ролі й ефективності державних послуг, передусім у реальному секторі економіки [4].
5	Забезпечення належного рівня безпеки експлуатації промислових, сільськогосподарських і військових об'єктів, споруд, інженерних мереж.	Адміністративні, організаційні, інженерно-технічні, спеціальні заходи і засоби, спрямовані на запобігання аваріям і вплив на кількісні показники безпеки техногенного об'єкта, підтримання їх оптимальних значень за вибраними критеріями [5].

роботу вчених у рамках цільової комплексної програми НАН України «Проблеми ресурсу і безпеки експлуатації конструкцій, споруд і машин» (1 етап – 2004–2006; 2 етап – 2007–2009; 3 етап – 2010–2012). Наслідком цього мала би стати загальна наукоємність вітчизняних засобів виробництва, яка нині становить лише 0,3%, що на порядок нижче від середнього показника, зафіксованого для загального світового рівня [4]. Водночас, вітчизняні управлінці на підтримку науки і створення засад технологічної політики витрачають у десятки разів менше коштів, ніж на утримання бюрократичного апарату й силові структури. Для порівняння, у США на науково-технологічну діяльність із відтворення технологічної політики спрямовують у півтора рази більше фінансів, ніж на утриман-

ня державних органів [6]. Такий стан справ красномовно свідчить про чинні, а не декларативні пріоритети України.

За нинішніх умов особливої ваги набуває націленість управлінського потенціалу на розбудову інституційного забезпечення технологічної політики в плані зростання конкурентоспроможності господарського комплексу. Ця надзвичайно серйозна науково-організаційна задача ще донедавна була під силу лише науковій сфері в особі НАН України, яка на всіх етапах розвитку країни опікувалася вдосконаленням технологічної політики в контексті підвищення конкурентоспроможності вітчизняної техносфери. Однак останнім часом в Україні роль науки штучно зменшувалася. За незалежності вона, внаслідок певних нормативно-правових ініціатив,

Таблиця 3. Втрата статусу науки у формуванні засад науково-технологічної політики в державі

Етапи	Зміна статусу науки у формуванні державних засад науково-технологічної політики
До 1991 р.	НАН України — головний центр у формуванні засад науково-технологічної політики в системі виконавчої влади.
1991–1995 рр.	Створено Державний комітет з питань науки і технологій. Кабінет Міністрів перебирає частину повноважень наукових установ у сфері розроблення засад науково-технологічної політики.
1996–1998 рр.	Сформовано Міністерство з питань науки і освіти, на яке покладено управління науково-технологічною, інноваційною діяльністю. Загальне управління науково-технологічною політикою послаблене.
1998–2000 рр.	Утворено Комітет з питань науки і інтелектуальної власності, який остаточно позбавлено прав розроблення і реалізації науково-технологічної політики в державі.
Після 2001 р.	Міністерство з питань науки і освіти перейменовано в Міністерство освіти і науки, в якому взагалі питання науково-технічної діяльності відійшли на другий план.

утратила значення у формуванні технологічної політики в державі (табл. 3).

Відповідно до зміни статусу відбулося скорочення фінансування наукового осередку генерування сучасної технологічної політики. Показники питомих витрат на наукові дослідження і створення нового якісного інноваційного продукту, а зрештою і засад технологічної політики в нашій країні, у розрахунку на одного науковця в останні роки були: втричі меншими порівняно з Росією, у 18 разів — з Бразилією, у 34 рази — з Південною Кореєю, у 72 рази — з США.

Крім того, юристи вказують на цілу низку недосконалостей у вітчизняному законодавстві, що заважає проведенню ефективної технологічної політики, спрямованої на створення передумов для підвищення конкурентоспроможності країни. Йдеться передовсім про непослідовність у формуванні бюджету, нецільове використання коштів, брак реальних адміністративно-організаційних важелів для реалізації сучасної технологічної політики, розбудови державної інноваційної системи, слабкі засади контролю за використанням і своєчасним поверненням інноваційних кредитів і, як наслідок, — недостатню ефективність інновацій-

ного капіталу, відсутність цілеспрямованих заходів із залучення в економіку вільного капіталу для інновацій [6]. І хоча вже почав функціонувати новостворений Державний комітет України з питань наукового, інноваційного та інформаційного розвитку, але через брак необхідних адміністративних, інвестиційних, інтелектуальних ресурсів для формування сучасної технологічної політики не відчутно його впливу на конкурентоспроможність вітчизняної науково-технологічної сфери.

При цьому варто нагадати, що ступінь зносу основних фондів науково-технологічної галузі досяг 50%, а частка введених у дію нових основних фондів становить лише 0,5%. Тому вітчизняна техносфера вражена хронічною неконкурентоспроможністю. Саме ці недоліки визначають дуже низький рівень її коефіцієнта корисної дії. Інновативність економіки України нині не перевищує 10–12% [4]. За рівнем розвитку технологічного оснащення (індекс розвитку технологій) у передкризовий період Україна посідала 90 місце з 125 країн. Такий стан справ не сприяє структурній реконверсії з метою модернізації вітчизняної техносфери і, як наслідок, не дає можливості відчутно підвищити коефіцієнт корисної дії гос-

подарського комплексу (конкурентоспроможності) на посткризовому етапі й за умов прийняттого рівня науково-техногенної безпеки.

Системні структурні зміни в економіці України, а відтак і в техносфері, мають відбуватись на тлі її цілеспрямованої трансформації з огляду на вивірену технологічну політику, зорієнтовану на забезпечення сталого зростання конкурентоспроможності. Цьому має сприяти і раціональне, науково вивірене нормативно-правове поле. Як відомо, першим кроком у створенні законодавчої бази щодо формування державної науково-технологічної політики незалежної держави було прийняття в 1991 р. Закону України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності», яким встановлено, що: *основу для визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки становить комплексний прогноз соціально-економічного і наукового розвитку України*. Однак і досі не існує конкретної державної інституції, яка б здійснювала цей прогноз на основі глибокого експертного аналізу, доводила його до всіх зацікавлених інстанцій з тим, щоб його результати ввійшли до відповідних планів роботи, а зрештою і до державного бюджету.

Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» — це ключовий документ у системі формування державної технологічної політики і підвищення конкурентоспроможності. Проте визначені там пріоритетні напрями стосувались періоду до 2006 р. Тобто дуже актуальна робота з підтримки розвитку технологічної політики, підвищення конкурентоспроможності країни під час розвитку кризи, на поточній, посткризовій фазі й на віддалену перспективу лишається незавершеною. Стало б у пригоді стимулювання позитивних тенденцій, як бачимо це в Росії, керівництво якої ще на передкризовому етапі поставило перед РАН дві ключові задачі:

– створення засад незалежної експертизи державних рішень, прогноз і відпрацювання заходів для запобігання лихам, кризам, катастрофам у техногенній, природній, соціальній сферах;

– відпрацювання заходів щодо переведу «сировинної» економіки на інноваційний шлях розвитку [8].

Важливі у цьому плані заходи Європейської Комісії, яка починаючи з серпня 2008 р. розвиває дорадчі структури своїх Наукових Комітетів, що вдосконалюють технологічну політику в ЄС з огляду, передусім, на безпеку техносфери, покращення здоров'я населення і стану довкілля [9].

Цей позитивний світовий досвід обов'язкового залучення інтелектуального потенціалу нації — найважливішого ресурсу розвитку, до розбудови сучасної технологічної політики має знайти втілення і в Україні. Адже визначена Президентом [10] мета українських економічних реформ — **«поліпшити своє місце в рейтингу бізнес-клімату не менше, ніж на 40 позицій, а в рейтингу конкурентоспроможності світових економік — на 10 позицій»** — потребує, передусім, стабільної, безпечної роботи базових галузей економіки та всієї господарської інфраструктури. Саме це питання в центрі уваги вчених НАН України, які починаючи з 2004 року системно працюють над створенням підґрунтя ефективного моніторингу вітчизняної техносфери і технологій відновлення і подовження ресурсу об'єктів тривалої експлуатації господарського комплексу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Серед першочергових завдань, які стоять перед політичною елітою, безумовно, варто назвати відтворення національних нормативно-правових механізмів підтримки ефективної технологічної політики, а саме:

1. Прийняття Закону «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» з уста-

новленням ключових і надзвичайно прагматичних напрямів науково-технологічного розвитку. Зі стратегічного плану актуально розробити і прийняти Кодекс України з техногенної безпеки.

2. Розроблення державної стратегії подальшої модернізації господарської системи та її інфраструктури. Доцільно також посилити інституційну підтримку згаданої державної стратегії. Вона полягатиме в концентрації під егідою Міжвідомчої комісії з питань науково-технологічної безпеки при РНБО України провідних учених і фахівців господарського комплексу, увагу яких буде зосереджено на розробленні стратегії розбудови ефективної, безпечної технологічної інфраструктури, яка б передбачала:

— вдосконалення діяльності національної інноваційної системи для формування сучасної господарської інфраструктури, здатної забезпечити гармонійне функціонування техносфери;

— розбудову господарської інфраструктури в потужний сучасний мегакластер, що діє як відкрита система (здатний до самоорганізації), завдяки структурному вдосконаленню і посиленню новими об'єктами малого і середнього бізнесу (в тому числі під егідою технопарків і бізнес-інкубаторів).

3. Надзвичайно актуальним нині став поточний аналіз діяльності з подолання проблем, які виникають унаслідок критичного стану вітчизняної господарської інфраструктури. Проведена вченими НАН України робота вказує, що ця діяльність відрізняється безсистемністю, відсутністю бачення першочергових задач. Це потребує створення, наприклад, при Кабінеті Міністрів України, Загального кадастру стану об'єктів господарської інфраструктури, який би відображав:

— технічний стан, рівень надійності об'єктів та обладнання господарської інфраструктури;

— відповідність її сучасному рівневі технологічного розвитку, здатність розв'язувати системні задачі вітчизняного господарського комплексу.

4. Варто запровадити експертно-аналітичний супровід ученими технологічної політики, який мав би концентруватись на таких ключових питаннях:

— моніторинг світових тенденцій, що відображають поступ фундаментальної та прикладної науки, формуючи прогресивні напрями розвитку технологічної політики світу;

— прогноз динаміки попиту щодо товарів, послуг і ресурсів розвитку на світових ринках;

— моніторинг стану інфраструктури, що забезпечує і забезпечуватиме у перспективі ефективне функціонування вітчизняного технологічного комплексу; визначення необхідних заходів з її відновлення, модернізації, подальшої розбудови;

— розроблення комплексу заходів (програми) щодо розбудови вітчизняного технологічного комплексу згідно з планами реструктуризації економіки, пріоритетами державної технологічної політики;

— відтворення ефективних механізмів інвестування всього комплексу першочергових і стратегічних завдань, що мають забезпечити реалізацію планів реструктуризації економіки, підтримувати стале зростання її конкурентоздатності.

5. Конче потрібні в розбудові атрактора збалансовані короткострокова і довгострокова Програми розвитку технологічного комплексу, згідно з якими і в тісній зв'язці з напрямами вітчизняної технологічної політики слід запропонувати конкретні, а не декларативні заходи, націлені на використання переважно власних ресурсів розвитку і забезпечення конкурентоздатності вітчизняного господарського комплексу. І тут головним елементом короткострокової програми розвитку має стати кардинальне

оновлення всієї господарської інфраструктури, а також її розбудова згідно з ключовими напрямами довгострокової програми розвитку вітчизняного технологічного комплексу, що акумулюють позитивні напрацювання, кореспондуючись з чітко визначеними національними цілями й інтересами. Зазначені ключові напрями перспективного розвитку країни годиться підтримати уточненими і матеріально забезпеченими державними науково-технічними програмами розвитку, наприклад, уже давно затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 червня 2003 р. №351 Державною програмою забезпечення технологічної безпеки в основних галузях економіки.

Назріла також потреба посилення державного контролю за раціональним використанням державної та недержавної власності в аспекті дотримання новими власниками положень контрактів (або інших документів), згідно з якими було отримано власність. Це може підвищити загальний коефіцієнт корисної дії вітчизняного господарського комплексу, його модернізації. Паралельно з цим варто запровадити світовий досвід установами невідвратною відповідальності стосовно відшкодування державними службовцями збитків за неналежну якість і неефективність виконання посадових обов'язків.

1. <http://korrespondent.net/world/974974/>
2. <http://www.ng.ru/printed/224702>
3. Закон України «Про основи національної безпеки» від 19.06.2003 №964-IV.
4. *Гець В.М., Семиноженко В.П.* Інноваційні перспективи України. — Харків: Константа, 2006. — 272 с.
5. *Мягков С.М.* Проблемы роста ущерба от стихийных бедствий. Глобальные изменения природной среды (климат и водный режим). — М.: Научный мир, 2000. — 304 с.

6. *Орлюк О.П.* Законодавче забезпечення інноваційної діяльності в Україні // Наука та інновації. — 2008. — Т.4. — №1. — С. 68–73.
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 №1977-ХІІ.
8. http://www.keldysh.ru/departments/dpt_17/gmalin.html
9. Рішення Європейської Комісії від 5 серпня 2008 р. (2008/721/ЄС).
10. Урядовий кур'єр. — 2010. — 1 вересня. — №160 (4311).

Є. Буравльов, Н. Олійник

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Резюме

У статті використано результати виконання проекту цільової комплексної програми НАН України «Ресурс». Автори на фоні світової економічної кризи розглядають хід реалізації вітчизняної технологічної політики, особливості визначення і впровадження наукових пріоритетів розвитку держави, серед яких одним із провідних завдань є відтворення національних нормативно-правових механізмів підтримки ефективної технологічної політики. Запропоновано комплекс заходів для вдосконалення програми сталого технологічного розвитку з метою подолання кризи і підвищення конкурентоспроможності господарського комплексу України.

Ключові слова: техносфера, аттрактор, фінансово-економічна криза, національні інтереси.

Ye. Buravliov, N. Oliynyk

NATIONAL TECHNOLOGY POLICY PECULIARITIES

Abstract

The article uses the results of Ukrainian NAS aim-oriented complex programme “Resource” completing. Authors view, on the world economy crisis background, the way of native technology policy realization, the peculiarities in determination and application of scientific state-development priorities. One of the main tasks among those is the national norm and law mechanisms on efficacious technology policy support recreation. Measure complex able to improve sustainable technology development program for the purpose of crisis overcoming and Ukrainian economy complex competitive power rising is proposed.

Keywords: technosphere, attractor, finance and economy crisis, national interests.